

Pròleg

Si sempre és complicat escriure un pròleg per a un llibre, en aquest cas, en tractar-se d'un text que resumeix la tesi doctoral del doctor Alexandre Ribó, em resulta doblement difícil. En primer lloc, per l'amistat que ens unia, que es va anar enfortint al llarg del temps durant el qual es va elaborar el treball acadèmic i, en segon en lloc, pel fet de ser jo, precisament, el director d'aquesta tesi.

De ben segur que ara seria interessant no tan sols comentar el contingut tècnic del treball realitzat amb unes quantes pinzellades breus, sinó també definir ensems la personalitat de l'autor. En efecte, si hom s'atura en qualsevol part del llibre, pot comprovar que crida fortament l'atenció la minuciositat de les descripcions, que, en alguna ocasió, fins i tot poden semblar repetitives, per bé que sobretot reflecteixen la manera de ser i de fer de l'autor i mostren, alhora, l'afició que té pels detalls i la voluntat de no negligir-los encara que puguin semblar petits o insignificants.

L'objecte d'estudi escollit —les embarcacions menors catalanes— pot semblar, d'antuvi, un tema que hom podria descriure amb dues paraules, però la manera de treballar del doctor Ribó fa que hom s'adoni de la immensa grandesa i varietat de les petites coses —en aquest cas, de les barques menors. La quantitat enorme d'informació inicial —escrita, fotogràfica, planimètrica, bibliogràfica, terminològica, etc.— aplegada per l'autor feia preveure que el tractament del tema seria exhaustiu, variat i profund.

En la introducció del treball queda molt clar que el descabdellament de l'estudi, amb independència de la complexitat derivada del gran volum d'informació disponible, és tractat des de molts punts de vista diferents i sota criteris comprensius: nàutica, arquitectura, arqueologia, usos, aspectes tàctics, etcètera.

Com que el treball se centra en les embarcacions de la costa catalana, és evident que aquesta referència geogràfica té una importància cabdal en l'obra —cal no oblidar que el doctor Ribó, a banda de marí mercant, era llicenciat en geografia. Ara bé, l'interès del treball ultrapassa l'enquadrament purament geogràfic. Malgrat que tot

el text traspua, d'una manera molt clara els sentiments de l'autor, tan profundament arrelat en la nostra terra, els lectors trobaran en diversos punts de l'obra referències a altres indrets, que, d'altra banda, no fan res més que evidenciar i reforçar les característiques catalanes dels bastiments menors estudiats.

Atès el volum de la bibliografia consultada —tal com és propi de qualsevol estudi seriós—, l'autor fa referència d'entrada a l'abast, a la metodologia i a les fonts que ha fet servir per a estructurar el treball i, alhora, guia els lectors per les disciplines que s'ocupen de l'estudi de les barques i per l'estat actual de la qüestió.

El doctor Ribó dedica una atenció especial a l'arquitectura naval pròpia de les aigües catalanes. Cal destacar que l'autor se centra en el buc, en les formes i variants i en les adaptacions als diferents indrets (en aigües marines i interiors). D'altra banda, també és remarcable el fet que l'autor es troba amb una gran varietat d'estructures que, a primer cop d'ull, hom pensaria que voler-les considerar barques podria ser una mica forçat; però els comentaris i els raonaments que Ribó exposa ho justifiquen a bastament. La minuciositat i el detallisme que caracteritzen el treball, a què hem alludit anteriorment, fan que l'autor tingui en compte situacions molt particulars i quasi pintoresques; però que no són res més que el resultat d'una anàlisi exhaustiva i molt minuciosa de la temàtica estudiada.

Un altre aspecte molt interessant està relacionat amb l'anàlisi del procés de difusió dels diferents tipus d'embarcacions petites —incloent-hi les estructures flotants—, com per exemple els raigs, en ambients diversos, tant marins com fluvials i d'altres aigües interiors. Aquí, com en altres aspectes, hi traspua el fort vincle de l'autor amb la seva terra, quan compara la difusió dels models de barques amb el procés de difusió de la nostra llengua al llarg del temps. El doctor Ribó, gran coneixedor i apassionat de la llengua catalana, estableix una similitud entre ambdós processos de difusió i, a vegades, de transformació.

La classificació dels diferents tipus de barques petites i estructures similars ocupa una part molt important en el desenvolupament de l'estudi. Aquesta classificació és analitzada des de perspectives diverses: segons el nom, segons la forma i segons el tipus de construcció. És important assenyalar la gran quantitat de tipus anotats i la varietat de formes descrites, amb els usos i les característiques corresponents. No solament s'analitzen els esquemes de classificació que s'utilitzen normalment, sinó que s'estudia el fenomen de la polisèmia, molt corrent entre els noms emprats per a distingir els tipus d'embarcacions menors existents. Aquest apartat de l'estudi mereix una lectura més detallada.

Finalment, l'autor dedica unes quantes línies a un aspecte particular que afecta exclusivament les embarcacions menors emprades en la pesca: el poder de pesca i l'esforç de pesca. Ambdós aspectes són estudiats des d'un punt de vista més descriptiu que no pas tècnic; aquest darrer vessant és el que s'esperaria d'un estudi centrat bàsicament en la pesca, però no és el cas del treball que ens ocupa.

Per acabar, cal destacar el ric vocabulari, l'extensa bibliografia i la iconografia escollida entre l'abundantíssim material disponible. Són aspectes que fan augmentar l'interès del conjunt de l'obra, el qual és fruit del treball d'un estudiós apassionat per la mar i per la llengua catalana, que, malauradament, ens ha deixat massa aviat.

CARLES BAS

Membre de la Secció de Ciències Biològiques